of traces formed when shooting from 9.00-mm firearms of the investigated models. A complex of informationally significant features is described that should be identified and taken into account during studies of similar injuries in establishing the distance of a close shot.

Among the traces formed on the sleeves fired from this gun, the most informative are the traces of the striker, the edges of the hole in the cup under the striker, the reflector, the hook ejector. The high pressure inside the sleeve causes the hull to swell in the socket under the striker bores, so on the two sides at 12 and 6 o'clock dial, additional dynamic traces from the tip of the bout, which is reflected in the form of tracks and formed by the rocking of the barrel, about the trace of the fight plane.

Keywords: ballistic investigation of traces of weapons, distance of a shot, obstacle, traces of a shot, 9.00 mm Glock-17 pistol.

DOI: 10.33766/2524-0323.89.249-258
УДК 343.98

А. В. Коваленко,
кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри
державно-правових дисциплін
Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка
(м. Сєвєродонецьк, Україна)
e-mail: new4or@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-3665-0147>

КРИМІНАЛІСТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЖУРНАЛІСТІВ

Статтю присвячено формуванню криміналістичної класифікації злочинів проти журналістів. Досліджено особливості кримінально-правової охорони професійної діяльності журналістів. Злочини проти журналістів класифіковано та згруповано за криміналістично значущими ознаками. Запропоновано класифікувати досліджувані посягання за способом впливу на потерпілого, за метою вчинення посягання та за ступенем суспільної небезпечності з виділенням в окрему категорію складів, які перейдуть до категорії кримінальних проступків. Встановлено, що найбільш близькими за криміналістичними ознаками є посягання на життя та здоров'я журналістів.

Ключові слова: журналіст, професійна журналістська діяльність, злочини проти журналістів, криміналістична класифікація.

Постановка проблеми. Журналісти, як професійні носії конституційних прав на свободу слова, на вільне збирання, зберігання, використання і поширення інформації, часто зазнають посягань та утисків у зв'язку зі своєю діяльністю. Відповідальність за такі діяння передбачена рядом статей Кримінального кодексу України. Означені злочини, маючи низку спільних ознак, усе ж різняться за іншими ознаками, що мають значення для розробки методичних рекомендацій щодо їх розслідування, та потребують класифікації та групування за такими ознаками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні питання криміналістичної класифікації злочинів у своїх роботах висвітлювали Р. С. Белкін, В. К. Гавло,

А. Ю. Головін, О. О. Дудоров, В. А. Журавель, В. О. Образцов, В. Л. Синчук, Р. Л. Степанюк, В. В. Тищенко, В. Ю. Шепітько, А. В. Шмонін та інші науковці. Утім, злочини проти журналістів у наковій літературі ще не були класифіковані за криміналістично значущими ознаками. Тому, керуючись загальними підходами, що були розроблені вищезгаданими вченими, ми спробуємо здійснити таку класифікацію.

Формулювання цілей. Метою статті є формування криміналістичної класифікації злочинів проти журналістів та визначення перспектив розробки методичного забезпечення розслідування таких посягань.

Виклад основного матеріалу. На жаль, сьогодні журналістику можна віднести до переліку небезпечних професій. Незалежну оцінку кількості порушень свободи слова та посягань на журналістів в Україні здійснює недержавна громадська організація «Інститут масової інформації» (ІМІ). У 2019 році в Україні (крім тимчасово окупованих територій) ІМІ зафіксував 243 прояви порушень свободи слова, із них 172 випадки стосувалися фізичної агресії проти журналістів. Для порівняння, у 2018 році Інститутом було обліковано 235 випадків порушень, у 2017 році – 276 випадків, у 2016 році – 264 випадки, у 2015 році – 310 випадків [1], що вказує на відсутність позитивної динаміки в питаннях боротьби із злочинами проти журналістів. До категорії «порушення свободи слова» ІМІ включає перешкоджання законній професійній діяльності журналістів, обмеження журналістам доступу до публічної інформації, погрози журналістам, напади й побиття журналістів, убивства журналістів, кібератаки на журналістів та ЗМІ. Відтак можна зробити висновок, що правопорушення проти журналістів та їх професійної діяльності для нашої країни є перманентною системною проблемою, яка потребує комплексних заходів для її вирішення.

Задля забезпечення кримінально-правової охорони професійної діяльності журналістів до Кримінального кодексу України було внесено низку статей, які передбачають кримінальну відповідальність за подібні діяння. Утім, не всі перелічені ІМІ правопорушення передбачені законом України про кримінальну відповідальність, а деякі з передбачених, не містять вказівок на спеціального потерпілого – журналіста (як-то кібератаки на журналістів та ЗМІ, які мають кваліфікуватися за загальними нормами як злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку). Наявні в КК України склади злочинів проти журналістів є різними за своєю природою суспільно небезпечними діяннями. Вони мають спільний основний безпосередній об'єкт (охоронюваний законом суспільні відносини щодо здійснення професійної журналістської діяльності), проте додаткові безпосередні об'єкти таких злочинів суттєво відрізняються та виступають об'єктами конкретного впливу злочинця на журналіста з метою перешкодити його діяльності.

Різні об'єкти передбачають різні способи та засоби впливу, різні дії злочинця з підготовки та приховування злочину, а відтак і різні підходи до розслідування названих злочинів. Така варіативність не заважає законодавцю помістити окремі склади злочинів проти журналістів до одного розділу КК України, проте створює певні складнощі в формулюванні єдиних підходів до розслідування даних посягань. Як слушно зазначив В. Л. Синчук, відсутність стрункого, логічно завершеного опису класифікаційних побудов об'єктів дослідження значно стримує розвиток криміналістики, негативно позначається на якості її розробок та ефективності впровадження наукових результатів у практику [2, с. 140].

Тому, з метою розробки ефективних методичних рекомендацій щодо розслідування злочинів проти журналістів, усі передбачені КК України склади даної категорії мають бути класифіковані та згруповані за криміналістично значущими ознаками.

О. О. Дудоров визначає класифікацію злочинів як їх поділ на певні групи відповідно того чи іншого критерію [3, с. 93]. У залежності від обраного критерію, результатом такого поділу стане кримінально-правова, криміналістична, кримінально-процесуальна, кримінологічна класифікація тощо. Для потреб побудови відповідних методик розслідування, злочини проти журналістів доцільно класифікувати та згрупувати, виходячи з критеріїв, які мають суттєве значення для їх криміналістичного дослідження, тобто здійснити їх криміналістичну класифікацію.

На думку А. Ю. Головіна, унаслідок класифікаційних досліджень формується найбільш повна й розгалужена система криміналістичних понять і термінів, які характеризують злочин як об'єкт криміналістичного пізнання, створюється база для подальших наукових досліджень злочинів окремих видів, подання їх результатів із використанням єдиної системної, понятійно-термінологічної основи, розробки практичних рекомендацій щодо їх розслідування [4, с. 33]. Така класифікація відіграє важливу роль для розробки методичних рекомендацій щодо розслідування злочинів, сприяє їх конкретизації та практичній спрямованості.

Можна погодитися з С. О. Книженко в тому, що вибір підстав класифікації злочинів залежить від цілей, що ставляться перед нею [5, с. 115]. У залежності від сфери застосування, завданнями криміналістичної класифікації злочинів виступають: а) упорядкування великої кількості складів злочинів у рамках єдиної методики розслідування високого ступеня узагальнення; б) виокремлення групи схожих за криміналістичними ознаками складів злочину для побудови методики розслідування нижчого ступеня узагальнення. У першому випадку автор методики ставить за мету відсортувати й поділити злочинні діяння на підгрупи за криміналістично значущими ознаками та найбільш ефективно розробити загальні рекомендації з розслідування відповідних підгруп злочинів. У другій ситуації автор методики обирає склади злочинів, що є достатньо близькими за криміналістично значущими ознаками для розроблення спільних для них конкретних рекомендацій із розслідування.

Причому, у рамках методики розслідування високого ступеня узагальнення та, відповідно, низького рівня конкретизації розробляються класифікаційні й теоретичні підвалини для більш вузьких, конкретизованих методик. Так, наприклад, Р. Л. Степанюк у рамках загальної міжродової методики розслідування злочинів у бюджетній сфері України пропонує їх криміналістичну класифікацію та джерела й принципи побудови окремих вузьких методик розслідування злочинів, вчинених у бюджетній сфері [6].

Однак в деяких випадках такий шлях побудови методик розслідування злочинів (від узагальнених до вузьких) є недоступним. Зокрема, злочини проти журналістів ще не стали предметом дослідження криміналістичних методик високого ступеня узагальнення. Відтак метою криміналістичної класифікації таких злочинів ми вбачаємо їх диференціацію та виокремлення найбільш схожих за криміналістичними ознаками складів для побудови конкретизованих окремих методик їх розслідування.

У Кримінальному кодексі України залежно від родового об'єкта виокремлені групи злочинів, об'єднані у відповідні розділи Особливої частини, усередині яких за безпосереднім об'єктом розрізняються окремі види злочинів, склади яких передбачені

однією статтею або частиною статті. Це один із основних критеріїв кримінально-правової класифікації. Криміналістична ж класифікація базується на кримінально-правовій, але також враховує ознаки, які істотно впливають на специфіку здійснення розслідування, а саме: на його організацію та планування, висунення слідчих версій, визначення типових слідчих ситуацій та систем слідчих (розшукових) дій і заходів щодо їх розв'язання [7, с. 365].

Відтак для побудови криміналістичної класифікації досліджуваних злочинів у першу чергу потрібно звернути увагу на кримінально-правову класифікацію таких посягань. Злочини проти журналістів (статті 345¹, 347¹, 348¹, 349¹ КК України) є окремою групою суспільно небезпечних діянь, карність яких було встановлено Законом України № 421-19 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення гарантій законної професійної діяльності журналістів» від 14 травня 2015 року [8]. Підставою їх об'єднання в окрему категорію злочинів є спільність деяких елементів кримінально-правової характеристики перелічених складів: 1) основним безпосереднім об'єктом злочинів проти журналістів виступають суспільні відносини, що забезпечують нормальну законну професійну журналістську діяльність; 2) спеціальний потерпілий – журналіст та або його близький родич чи член сім'ї; 3) спеціальний мотив злочинця – зв'язок вчинення злочину зі здійсненням журналістом законної професійної діяльності [9, с. 106] (крім ст. 349¹, де законодавцем сформульовано спеціальну мету – спонукання журналіста вчинити або утриматися від вчинення будь якої дії як умови звільнення заручника).

Менш суттєвою з точки зору кримінально-правової кваліфікації, але істотною з точки зору криміналістичної є різниця в додаткових безпосередніх об'єктах перелічених складів. Так у ч. 1 ст. 345¹ КК України обов'язковим додатковим безпосереднім об'єктом злочину виступає психічне, а у ч. 2, 3 ст. 345¹ КК України – фізичне здоров'я журналіста, його близьких родичів та членів сім'ї, у ст. 347¹ КК України – майно журналіста, його близьких родичів та членів сім'ї, у ст. 348¹ КК України – життя журналіста, його близьких родичів та членів сім'ї, у ст. 349¹ КК України – воля зазначених потерпілих [10, с.10].

Названі посягання отримали об'єднувальну назву «злочини проти журналістів» та були включені до Розділу XV КК України. Аналізуючи дані склади, слід також звернути увагу на зауваження С. Я. Лихової, яка відзначила, що ч. 2 та ч. 3 ст. 345¹ містять два основні склади злочину в структурі однієї статті КК України [11, с. 273], що можна вважати недоліком у їх розміщенні.

Окрім перелічених злочинів, Кримінальним кодексом України також передбачено відповідальність за перешкоджання законній професійній діяльності журналістів – ст. 171, яку розміщено в іншому розділі Кодексу (Розділ V. Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина). Безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого ст. 171 КК України, Є. О. Гладкова та Р. С. Верпільський називають охоронювані кримінальним законом суспільні відносини, що забезпечують свободу професійної діяльності журналістів [10, с. 7]. Крім того, спеціальною нормою (за ознакою суб'єкта злочину та способу перешкоджання) відносно ст. 171 КК України можна вважати ч. 2 ст. 375 КК України, яка передбачає відповідальність за постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови з метою перешкоджання законній професійній діяльності журналіста.

З огляду на схожість формулювань безпосередніх об'єктів перешкоджання законній професійній діяльності журналістів та злочинів проти журналістів, рішення законодавця розмістити названі склади в різних розділах КК України видається сумнівним. Спільними для всіх названих злочинів є і загальні ознаки особи потерпілого та професійної журналістської діяльності, у зв'язку з якою вчиняється злочин, що видається суттєвим із криміналістичної точки зору.

Тому, не вдаючись до більш глибокого кримінально-правового аналізу, склади злочинів, передбачені ст. 171, 345¹, 347¹, 348¹ та 349¹ КК України умовно віднесемо до категорії «Злочини проти журналістів» для потреб криміналістичної класифікації.

Прояви журналістської діяльності можуть викликати різну суспільно небезпечну реакцію злочинця: перешкоджання професійній діяльності журналістів, знищення майна, погроза, насильство або посягання на життя журналіста, його близького родича чи члена сім'ї. Відтак, видається за можливе поділити злочини проти журналістів за способом впливу на потерпілого:

- а) злочини пов'язані з насильством:
 - психологічне насильство (ч. 1 ст. 345¹);
 - фізичне насильство (ч. 2, 3 ст. 345¹, ст. 348¹);
- б) обмеження волі журналіста (ст. 349¹);
- в) знищення майна потерпілого (ст. 347¹);
- г) інші способи впливу (ст. 171).

Криміналістичне значення такого поділу полягає в можливості групування злочинів за схожими способами вчинення, а відтак і близькою слідовою картиною, що є суттєвим для формування криміналістичних характеристик відповідних груп посягань.

Спільною для всіх злочинів проти журналістів ознакою є обов'язковий зв'язок вчиненого діяння із професійною діяльністю журналіста. Утім, різною може бути мета впливу злочинця на потерпілого, а відповідно, і способи і засоби незаконного впливу на нього. За таким критерієм злочини проти журналістів можна поділити на вчинені з метою: а) перешкоджання здійсненню професійної діяльності журналіста; б) спонукання журналіста до здійснення журналістської діяльності у якомусь напрямку; в) помсти журналісту за вже здійснену професійну журналістську діяльність.

У випадках, коли злочинець ставить за мету спонукати журналіста до здійснення журналістської діяльності у якомусь напрямку, ним обирається спосіб вчинення злочину, який не обмежує можливість потерпілого здійснювати свою діяльність, а результатом, як правило, стають погрози, побої, легкі тілесні ушкодження чи знищення майна. Коли злочинець ставить за мету перешкодити професійній діяльності журналіста, він обирає способи вчинення злочину, результатом застосування яких є безпосереднє обмеження чи нівелювання можливості потерпілого здійснювати свою професійну діяльність (заподіяння ушкоджень, що приводять до втрати працездатності, убивство). Якщо ж мета пов'язана з помстою журналісту за здійснення його професійної діяльності, способи вчинення злочину продиктовані бажанням злочинця завдати потерпілому страждань.

Злочини проти журналістів також доцільно диференціювати за ступенем їх суспільної небезпечності (тяжкості). Особливого значення дана класифікація набуває в ключі гармонізації кримінально-правового та кримінального процесуального законодавства, у результаті якої частина з найменш суспільно небезпечних передбачених

чинним КК України злочинів перейде до категорії «кримінальні проступки» та буде розслідуватися за спеціальною процедурою, яка потребує окремої уваги вчених-криміналістів.

Після набуття чинності КПК України 2012 року до Верховної Ради України було подано декілька проектів законів про внесення змін до КК України щодо введення інституту кримінальних проступків [12; 13], проте вони були відкриті ще до внесення до кримінального закону злочинів проти журналістів. Лише 22 листопада 2018 року Верховна Рада України прийняла Закон № 2617-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» [14], який змінює підходи до класифікації кримінальних правопорушень та який мав набрати чинності 01.01.2020, але пізніше був відкладений до 01.07.2020 року.

Чинна на момент здійснення даного дослідження редакція Кримінального кодексу України поділяє склади на злочини невеликої тяжкості, середньої тяжкості, тяжкі та особливо тяжкі. Серед злочинів проти журналістів, відповідно до ст. 12 КК України, злочинами невеликої тяжкості є діяння, передбачені ст. 171, та ч. 1 ст. 347¹; злочинами середньої тяжкості – ч. 1, 2 ст. 345¹; особливо тяжкими злочинами – ч. 3 ст. 345¹, ч. 2 ст. 347¹, ст. 348¹ та ст. 349¹.

Відповідно до новел Закону № 2617-VIII, кримінальним проступком має вважатися передбачене Кримінальним Кодексом діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі. Таким чином, ст. 171 та ч. 1 ст. 347¹ КК України будуть віднесені до категорії кримінальних проступків, діяння, передбачені названими статтями, будуть розслідуватися за спрощеною процедурою дізнання, а відповідні склади мають бути виділені в окрему категорію з точки зору криміналістичної класифікації злочинів проти журналістів. Криміналістична значущість виокремлення такої групи продиктована специфікою процедури та строків досудового розслідування кримінальних проступків, які також підлягають врахуванню під час розробки відповідних криміналістичних рекомендацій.

Серед розглянутих складів, злочини, які посягають на життя та здоров'я журналістів, мають найбільше спільного, окрім додаткового безпосереднього об'єкту злочину, а саме суспільних відносин, що забезпечують здоров'я, безпеку, недоторканність, волю потерпілих, вони мають низку сукупних криміналістичних ознак. Такими ознаками є схожі способи вчинення посягань (здійснення насильницьких дій щодо потерпілого), обстановка злочину, характерні ознаки особи злочинця насильницького типу, та ознаки, пов'язані з мотивом вчинення ним злочину. Подібність перелічених ознак дозволяє розробити уніфіковані рекомендації з виявлення та розслідування таких злочинів.

Окреслена теза стала одним із основних аргументів на користь розробки єдиної методики розслідування посягань на життя та здоров'я журналістів [15]: умисного заповдіння побоїв, легких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень; умисного заповдіння тяжкого тілесного ушкодження (ч. 2, 3 ст. 345¹ КК України) та вбивства або замаху на вбивство (ст. 348¹ КК України) журналіста, його близьких родичів чи членів сім'ї.

Запропонована конфігурація виявилася найбільш придатною для дослідження з метою розробки окремої міжвидової методики розслідування злочинів. Проте, у даному випадку, за межами методики лишилися інші кримінально-карані діяння, які пов'язані з особою журналіста та його професійною діяльністю, а саме – погроза щодо журналіста (ч. 1 ст. 345¹ КК України), умисне знищення або пошкодження майна журналіста (ст. 347¹ КК України), захоплення журналіста як заручника (ст. 349¹ КК України), перешкоджання законній професійній діяльності журналістів (ст. 171 КК України), постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вирок, рішення, ухвали або постанови з метою перешкоджання законній професійній діяльності журналіста (ч. 2 ст. 375 КК України). Тож актуальним лишається питання методологічного забезпечення розслідування перелічених злочинів, а також теоретичні аспекти запобігання та протидії іншим правопорушенням, що пов'язані з обмеженням свободи слова.

Відтак актуальними напрямками наукових досліджень є розроблення на базі запропонованої класифікації окремих методик розслідування інших злочинів проти журналістів та свободи слова, так само як і розроблення єдиного комплексу рекомендацій щодо розслідування злочинів проти журналістів і впровадження більш глобальних рекомендацій із запобігання та протидії широкому спектру правопорушень, пов'язаних із обмеженням свободи слова. В умовах відсутності таких наукових праць можемо рекомендувати практикам та науковцям екстраполювати окремі положення існуючої методики розслідування посягань на життя та здоров'я журналістів на суміжні правопорушення та використовувати їх при розслідуванні відповідних злочинів та в подальших наукових розробках.

Висновки. Підсумовуючи результати дослідження, можна зробити висновок, що криміналістична класифікація злочинів є однією з необхідних засад розробки методичних рекомендацій щодо розслідування злочинів проти журналістів. Така класифікація базується на кримінально правовій та полягає у виокремленні та групуванні відповідних злочинів за криміналістично значущими ознаками. Запропоновано класифікувати досліджувані посягання таким чином: 1) за способом впливу на потерпілого (злочини пов'язані з фізичним чи психологічним насильством, обмеження волі журналіста, знищення його майна та інші способи впливу); 2) за метою вчинення посягання (перешкоджання здійсненню професійної діяльності журналіста, спонукання журналіста до здійснення журналістської діяльності у якомусь напрямку, помста журналісту за вже здійснену професійну журналістську діяльність); 3) за ступенем суспільної небезпечності, з виділенням в окрему категорію складів, які перейдуть до категорії кримінальних проступків. Найбільш близькими за криміналістичними ознаками є посягання на життя та здоров'я журналістів, а саме: умисне заподіяння побойів, легких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень; умисне заподіяння тяжкого тілесного ушкодження (ч. 2, 3 ст. 345¹ КК України) та вбивство або замах на вбивство (ст. 348¹ КК України) журналіста, його близьких родичів чи членів сім'ї.

Використані джерела:

1. Барометр свободи слова / Інститут масової інформації. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/barometr-svobody-slova/>
2. Синчук В. Криміналістична класифікація вбивств. *Вісник Академії правових наук*. 2003. №1. С. 140-147.

3. Дудоров О. О. Поняття злочину. Класифікація злочинів. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2013. № 1 (1). С. 84-102.

4. Головин А. Ю. Базовые криминалистические классификации преступлений. *Известия Тульского государственного университета. Экономические и юридические науки*. 2013, Вып. 2. Ч. II. С. 31-40.

5. Книженко С. О. Криміналістична класифікація злочинів проти правосуддя. *Право і безпека*. 2013. № 1. С. 113-118.

6. Степанюк Р. Л. Теоретичні засади методики розслідування злочинів, вчинених у бюджетній сфері України: дис... д-ра юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2012. 475 с.

7. Журавель В. А. Криміналістична класифікація злочинів: засади формування та механізм застосування / *Вибрані твори*. Харків: Вид. агенція «Апостіль», 2016. С. 364-370.

8. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення гарантій законної професійної діяльності журналістів» [Електронний ресурс] / *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2015 р., URL: [http:// zakon2.rada.gov.ua/ laws/ show/421-19](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/421-19).

9. Коваленко А. В. Обставини, що підлягають з'ясуванню під час розслідування посягань на життя та здоров'я журналістів. *Право і Безпека*. 2016. № 1. С. 103-108.

10. Гладкова Є. О. Кримінально-правовий аналіз злочинних посягань на свободу слова та перешкоджання професійній діяльності журналістів: науково-методичні рекомендації. Харків, Харківський національний університет внутрішніх справ, 2016. 68 с.

11. Лихова С. Я. Криміналізація суспільно небезпечних діянь проти журналістів як приклад порушення структурності кримінального закону. *Проблеми науки кримінального права та їх вирішення у законотворчій та правозастосовній діяльності*. Харків: Право. 2015. С. 270-274.

12. Проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо введення інституту кримінальних проступків № 10146 від 03.03.2012. URL: [http:// w1.c1. rada. gov.ua/ pls/ zweb2/ webproc4_1?pf3511=42733](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=42733)

13. Проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо введення інституту кримінальних проступків № 1202 від 08.01.2013. URL: [http:// w1.c1. rada. gov.ua/ pls/ zweb2/ webproc4_1?pf3511=45306](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=45306)

14. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення судового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень. Закон України від 22.11.2018 № 2617-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19>

15. Коваленко А. В. Розслідування посягань на життя та здоров'я журналістів: монографія. Северодонецьк: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2018. 268 с.

References:

1. Barometr svobody slova. *Instytut masovoi informatsii- Institute of Mass Media*. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/barometr-svobody-slova> [in Ukrainian].

2. Synchuk, V. (2003) Kryminalistychna klasyfikatsiia vbyyvstv. *Visnyk Akademii pravovyykh nauk – Bulletin of the Academy of Legal Sciences*, 1, 140-147 [in Ukrainian].

3. Dudorov, O. (2013) Poniattia zlochyynu. *Klasyfikatsiia zlochyyniv. Visnyk Asotsiatsii kryminalnoho prava Ukrainy – Bulletin of the Association of Criminal Law of Ukraine*, 1 (1), 84-102. [in Ukrainian].

4. Golovin, A. (2013) Bazovye kriminalisticheskie klassifikatsii prestuplenij. *Izvestiya Tul'skogo gosudarstvennogo universiteta. Jekonomicheskie i juridicheskie nauki – Bulletin of Tula State University. Economics and Law*, 2 (2), 31-40. [in Russian].

5. Knyzhenko, S. (2013) Kryminalistychna klasyfikatsiia zlochyyniv proty pravosuaddia. *Pravo i bezpeka – Law and security*, 1, 113-118. [in Ukrainian].

6. Stepaniuk, R. (2012) Teoretychni zasady metodyky rozsliduvannia zlochyyniv, vchynenykh u biudzhethnii sferi Ukrainy. *Doctor's thesis*. Kharkiv. [in Ukrainian].

7. Zhuravel, V. (2016) Kryminalistychna klasyfikatsiia zlochyniv: zasady formuvannia ta mekhanizm zastosuvannia. *Vybrani tvory- Selected works*. Kharkiv: «Apostil», 364-370. [in Ukrainian].

8. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shcho do posylennia harantii zakonnoi profesiinoi diialnosti zhurnalistiv». *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/421-19>. [in Ukrainian].

9. Kovalenko, A. (2016) Obstavyny, shcho pidliahaiut z'iasuvanniu pid chas rozsliduvannia posiahan na zhyttia ta zdorov'ia zhurnalistiv. *Pravo i Bezpeka – Law and security*, 1, 103-108. [in Ukrainian].

10. Hladkova, Ye. (2016) Kryminalno-pravovyi analiz zlochyynykh posiahan na svobodu slova ta pereshkodzhannia profesiinii diialnosti zhurnalistiv: naukovy-metodychni rekomendatsii. Kharkiv: Kharkivskiy natsionalnyi universytet vnutrishnykh sprav. [in Ukrainian].

11. Lykhova, S. (2015). Kryminalizatsiia suspilno nebezpechnykh diian proty zhurnalistiv yak pryklad porushennia strukturnosti kryminalnoho zakonu. *Problemy nauky kryminalnoho prava ta yikh vyrisshennia u zakonotvorchii ta pravozastosovni diialnosti- Problems of the science of criminal law and their solution in law-making and law-enforcement activities*. Kharkiv: Pravo, 270-274. [in Ukrainian].

12. Proekt Zakonu pro vnesennia zmin do Kryminalnoho kodeksu Ukrainy shchodo vvedennia instytutu kryminalnykh prostupkiv № 10146 vid 03.03.2012. N. p. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=42733 [in Ukrainian].

13. Proekt Zakonu pro vnesennia zmin do Kryminalnoho kodeksu Ukrainy shchodo vvedennia instytutu kryminalnykh prostupkiv № 1202 vid 08.01.2013. N. p. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=45306 [in Ukrainian].

14. Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo sproshchennia dosudovoho rozsliduvannia okremykh katehori kryminalnykh pravoporushen. Zakon Ukrainy vid 22.11.2018 № 2617-VIII. N. p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19> [in Ukrainian].

15. Kovalenko, A. (2018). Rozsliduvannia posiahan na zhyttia ta zdorov'ia zhurnalistiv: monohrafiia. Sievierodonetsk: RVV LDUVS im. E. O. Didorenka. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 18.02.2020

Коваленко А. В.,

кандидат юридических наук,

старший преподаватель кафедры

государственно-правовых дисциплин

Луганского государственного университета

внутренних дел имени Э. А. Дидоренко

(г. Северодонецк, Украина)

КРИМИНАЛИСТИЧЕСКАЯ КЛАССИФИКАЦИЯ ПРЕСТУПЛЕНИЙ ПРОТИВ ЖУРНАЛИСТОВ

Статья посвящена формированию криминалистической классификации преступлений против журналистов. Исследованы особенности уголовно-правовой охраны профессиональной деятельности журналистов. Преступления против журналистов классифицированы и сгруппированы по криминалистически значимым признакам. Предложено классифицировать исследуемые посягательства в зависимости от способа воздействия на потерпевшего, от цели совершения посягательства и от степени общественной опасности преступления,

с выделением в отдельную категорию составов, которые перейдут в категорию уголовных проступков. Установлено, что наиболее близкими по криминалистическим признакам являются посягательства на жизнь и здоровье журналистов.

Ключевые слова: журналист, профессиональная журналистская деятельность, преследования против журналистов, криминалистическая классификация.

Kovalenko A.,
Ph.D in Law,
Senior Lecturer of Department
of State-Law disciplines,
Luhansk State University of Internal
Affairs named after E. O. Didorenko
(Sievierodonetsk, Ukraine)

FORENSIC CLASSIFICATION OF CRIMES AGAINST JOURNALISTS

The article is devoted to the formation of forensic classification of crimes against journalists. The peculiarities of the criminal law protection of journalists' professional activity are investigated. The crimes committed against journalists in the Criminal Code of Ukraine are diverse by their nature socially dangerous acts. They have a common main direct object (protected by law public relations in the field of professional journalistic activity), but the additional direct objects of such crimes are significantly different, and they are objects of specific influence of the offender on the journalist in order to prevent his activity. Different objects involve different ways and means of influence, different actions of the criminal to prepare and conceal the crime, and therefore different approaches to the investigation of these crimes. This creates some difficulties in formulating a unified approach to investigating these violations.

Crimes against journalists are classified and grouped according to their forensic significant features. It is proposed to classify such crime on the basis of influence type on the victim (crimes related to physical or psychological violence, restriction of the journalist's will, destruction of his property and other means of influence); of the purpose of committing an encroachment (obstructing the professional activity of a journalist, encouraging a journalist to engage in journalistic activity in any direction; revenge on a journalist for his/her professional journalistic activity); and the degree of public danger, with the separation into a separate category of delicts that will be transferred to the category of criminal offenses.

Keywords: journalist, professional journalistic activity, crimes against journalists, forensic classification.